

EFF'S SURVEILLANCE SELF-DEFENSE

နတ်ဘိနပ်ဘိဘိအတ် ရဲနတ်ကျဲ

<https://ssd.eff.org/en/about-surveillance-self-defense>

LOCALIZATION LAB

နတ်ဘိဝံသ်ဘာအတတ်ရဲတတ်ကျွဲ

တတ်ကွဲကဒါကုအကတတ်တဘျီ-

၁၇-၁၁-၂၀၂၁

တတ်ကျွဲစားကဟုကုယာ်ကွဲန [တတ်ဂွဲတတ်ကျွဲ](#) ခဲလက်လၢပုကိးဂၤဒဲးအအိၣ် လၢကိးဆၢကတိးဒဲးအတိးပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တတ်လၢအဘျးတအိၣ်ဒီး လီၤဘျးလီၤတီၤန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ် တဘၣ်လိၣ်ပျံၤတတ်တဂ့ၤ။ တတ်ဘိဝံသ်ဘာ မ့ၢ်တတ်မၤကျိၤကျဲတဘိ ဒီးဟဲကဲထီၣ်အသးခီဖျိလၢ

တတ်ဆိကမိၣ်ကွဲထံလီၤတိၢ်အတတ်ရဲတတ်ကျွဲတခါအပူၤန့ၣ်လီၤ။

နတ်ဖျိၣ်ဟံၣ်ဂီၢ်လီၤတတ်ခဲလက်တပူၤဃီလၢတတ်ရဲတတ်ကျွဲတခါအပူၤ လၢအဘၣ်လိၣ်ဖိးမံလၢနဂီၢ်သ့န့ၣ်လီၤ။

တတ်ဘိဝံသ်ဘာအံၤ တမ့ၢ်ထဲဒိၣ်တတ်ပီးတတ်လီၤတဖၣ် လၢနစူးကါအီၤ (မ့တမ့ၢ်)

ခိၣ်ဖျိၣ်ထၢတတ်ရဲတတ်ကျွဲလၢနထူးလီၤဟံၣ်အီၤဘၣ်လီၤ။ မ့ၢ်တတ်လၢအစးထီၣ်သးဒီးတတ်နၢ်ပၢ်ဘၣ်

တတ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအ လီၤဆိလၢနကွဲဆၢၣ်မံၣ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီး မ့ၢ် နကခိၣ်ဆၢတီဒါကုၤ

တတ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဒဲလဲၣ်ကသ့ အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။

လၢခိၣ်ဖျိၣ်ထၢတတ်ဘိဝံသ်ဘာအပူၤ [တတ်ဒိဘၣ်မၤဟူး](#) တခါအံၤ မ့ၢ်တတ်မၤသးအကါဒိၣ်တခါလၢ

အမၤစုၤလီၤနဂီၢ်နဘါ ဒဲသိးနကမၤန့ၢ်ကွဲနတတ်ဂွဲတတ်ကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ နဒုးတြီဆၢကွဲ

တတ်ဒိဘၣ်မၤဟူးလၢနကွဲဆၢၣ်မံၣ်ဘၣ်အီၤသ့ခီဖျိ တတ်ဃုသ့ၣ်ညါတတ်မၤတဖၣ်လၢအလီၢ်အိၣ်လၢ

နကဘၣ်ဒိသဒါအီၤဒီး နကဘၣ်ဒိသဒါကွဲအီၤလၢမတၤလဲၣ်အအိၣ်လဲၣ်လီၤ။ တတ်အံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်

တတ်ဘိဝံသ်ဘာအတတ်ရဲတတ်ကျွဲ ညီန့ၢ်တတ်သ့ၣ်ညါအီၤဒဲအမ့ၢ် [တတ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၢ်ပျံ](#)

တတ်န့ၣ်ကျဲအံၤ

ကသိၣ်လိၣ်နလၢကဘၣ်ဘျီထီၣ်တတ်ဘိဝံသ်ဘာအတတ်ရဲတတ်ကျွဲလၢနဒိၣ်ကွဲထၢတတ်ဂွဲတတ်ကျိၤဒဲလဲၣ်အဂ့ၢ်

ဒီးနကဃုသ့ၣ်ညါဘၣ်တတ်စံးဆၢအကျဲအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢနဂီၢ် ကသ့ဒဲလဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။

တတ်ဘိဝံသ်ဘာအတတ်ရဲတတ်ကျွဲတခါ မၤသးဒဲလဲၣ်။ ပကတဲဘၣ်ညီညီလၢ နအဲၣ်ဒီးဟံ

နဟံၣ်နဃီဒီးတတ်စုၤလီၢ်ခိၣ်ခိတဖၣ်ဘိဝံသ်ဘာန့ၣ်လီၤ။ အအံၤမ့ၢ်တတ်သံကွဲတနီၤနီၤလၢနကသံကွဲဘၣ်ဝဲ-

တတ်မၤအိၣ်ဒီးယၤလၢယဟံၣ်ပူၤလၢအကြးတတ်ဒိသဒါကဟုကယာ်အိၣ်အိၣ်ကတၢ်န့ၣ်လဲၣ် ?

- တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် လၢပၣ်ဃုာ်ဒီး- တၢ်မျၢၢ်ပလဲ, လီၤမ့ၣ်အူပီးလီၤ, ကျိၣ်စ့လံာ်တီၤလံာ်မိ, လံာ်ခီကီၢ်, (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဂီၤတဖၣ်

ယအဲၣ်ဒီးဒိသဒါကဟုကယာ်ကွၢ်ယၢမတၢအအိၣ်လဲၣ်?

- ဒုၣ်ဒါတဖၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်- တမျၢၢ်တဖၣ်, ပှၤအိၣ်သကိးဒါးတဖျါၣ်ဃီတဖၣ်, (မ့တမ့ၢ်) ပှၤတမ့ၢ်တဖၣ်

အလီၢ်အိၣ်လၢယကဘၣ်ဒိသဒါကဟုကယာ်အီၤထဲလဲၣ်?

- ယခိၣ်ဒိယဃၢၤ မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟုးတၢ်ဘျၢၣ်အတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤခါ? ယပှၤအိၣ်သကိးဒါးတဖျါၣ်ဃီ/ ပှၤတမ့ၢ်တဖၣ် တၢ်န့ၢ်န့ၢ်အီၤသ့ထဲလဲၣ်? ယဒုၣ်ဒါတဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်မ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်- ယကြၢးကွၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်?

ယမ့ၢ်တမၤလၢထီၣ်ပှၤထီၣ်ဘၣ်အီၤန့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ထွဲထီၣ်တဖၣ်ကအၢသီဝဲထဲလဲၣ်?

- မ့ၢ်ယအိၣ်ဒီးတၢ်တခါခါလၢ ယဟံၣ်ပှၤဃီပှၤလၢယဃုလၢအသီတအိၣ်လၢဘၣ်အိၣ်တမံၤမံၤခါ? ယအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ် (မ့တမ့ၢ်) ကျိၣ်စ့လၢယကမၤလၢပှၤကွၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လၢအသီခါ? ယအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤလၢလုၢ်ဘၢကဟုကယာ် တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၢၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢယဟံၣ်ပှၤဃီပှၤအဂီၢ်ခါ?

တၢ်ကိတၢ်ခဲဆဲးအါလဲၣ်လၢယအဲၣ်ဒီးလဲၤခိၣ်ခိၣ်အီၤဒဲးသိးယကဒိသဒါကွၢ်တၢ်လၢအကပိၣ်ထွဲထီၣ်အခဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လဲၣ်?

- မ့ၢ်ယကဘၣ်ပှၤသလါတူၢ်မ့ၣ်တဖျါၣ်လၢလံာ်တီၤလံာ်မိအကါဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခါ? ယပှၤဘၣ်လၢအကံၢ်စီၣ်ဒိၣ်တဖျါၣ်ကန့ၢ်ခါ? ယတၢ်ဆၢကတီၢ်အိၣ်လၢယကအိးထီၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတလါတဖျါၣ်လၢလီၢ်ကစီၤစ့တၢ်ပှၤဒီး ဟံာ်တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်တဖၣ်ဖဲန့ၢ်အဂီၢ်ခါ?

တုၤန့ၢ်သံကွၢ်လီၤန့ၢ်သးလၢတၢ်သံကွၢ်တဖၣ်အံၤဝံၤဒီး မ့ၢ်နအိၣ်ဘၣ်တၢ်လီၢ်လၢ နကဆၢတံာ်ဟံၣ်လီၤ တၢ်ထီၣ်တၢ်ဒွဲးမနုၤတဖၣ်လၢ နကဟံးန့ၢ်အီၤလဲၣ်န့ၢ်လီၤ- နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ် မ့မ့ၢ်တၢ်လၢအလုၢ်ပှၤဒိၣ် ဘၣ်ဆၣ်ဟးဂီၤဒီးဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးမ့ၢ်တညီဘၣ်န့ၢ် တကြၢးလၢ နကဘျၢလီၤကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢနကကးတံာ်ဟံာ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်အဂီၢ်ဘၣ်လီၤ- ဘၣ်ဆၣ် မ့မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ဒိ, ဟးဂီၤညီတခီန့ၢ် နကြၢးမၤန့ၢ်ဘၣ်စိၤထးထီထူၣ်အဂ့ၤကတၢ် ဒီးကွၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်အါထီၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအကျိၢ်ကျဲတခါလီၤ-

တၢ်ဟံလီၤတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါအံၤ ကဒုးန့ၢ်ပၢၢ်စၢၤန့ၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး
အလီၤဆိတဖၣ်လၢနဂီၢ်ဒီး ဒ်သိးကကွၢ်ထံသမံသမိး နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အလုၢ်အပူၤ, နဒုၣ်ဒါတဖၣ်ဒီး
နဒုၣ်ဒါအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်အဂ့ၢ် ပၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်လီၤ
ဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်လၢအဖျါလၢနကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

ယကဘၣ်လဲၤခိဖျါတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢကဒိသဒါကဟုကယာ်ဘၣ်တၢ်ဟံထွဲထီၣ်တဖၣ်အံၤအါထဲလဲၣ်?

- မ့ၢ်ယကဘၣ်ပူၤသလါတူၢ်မ့ၢ်တဖျါၣ်လၢလံာ်တီလံာ်မိအကါဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခါ.
ယပူၤဘၣ်လၢအကံာ်စီဂ့ၤဒိၣ် တဖျါၣ်ကန့ၢ်ခါ.
ယတၢ်ဆၢကတီၢ်အိၣ်လၢကအိးထီၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢတလါတဖျါၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤစ့တၢ်ပူၤဒီး
ဟံဃာ်တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပူၤဒိၣ်တဖၣ်ဖဲန့ၣ်အဂီၢ်ခါ.

တုၤန့ၣ်သံကွၢ်လီၤနသးလၢတၢ်သံကွၢ်တဖၣ်အံၤဝံၤဒီး
နအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်လၢကမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကဘၣ်ထီၣ်ဒွဲးတၢ်မနုၤ တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်
မ့ၢ်တၢ်လၢအလုၢ်ပူၤဒိၣ် ဘၣ်ဆၣ်ဟးဂီၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးကီၢ်န့ၣ် နကြၢၤးလၢ
နကဘျၢလီၤကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢစံၤထးထီထွၣ်တဖျါၣ်အဂီၢ်ဘၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်
မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ဒိဟးဂီၤညီတခါ နကြၢၤးမၤန့ၢ်ဘၣ်စံၤထးထီထွၣ်အဂ့ၢ်ကတၢ်
ဒီးကွၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံအါထီၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢအကျိၤကျဲၤတခါလီၤ.

တၢ်ဟံလီၤတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါ ကဒုးန့ၢ်ပၢၢ်စၢၤန့ၢ်တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး
အလီၤဆိတဖၣ်လၢနဂီၢ်ဒီး ဒ်သိးကသမံထံကွၢ်နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အလုၢ်ပူၤ နဒုၣ်ဒါတဖၣ်
ဒီးနဒုၣ်ဒါအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဃုာ်ဒီးတၢ်လီၤ ဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဖျါလၢနကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

နအဲၣ်ဒီးကရၢကရိထီၣ်တၢ်မနုၤလဲၣ်?

“[တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်](#)” တခါ ကမ့ၢ်ဝဲဒုၣ်တၢ်တမံမံၤလၢနဟံလုၢ်ဟံပူၤအီၤဒီးအဲၣ်ဒီးကဟုကယာ်အီၤန့ၣ်လီၤ.
လၢဒိကွၢ်ထၢတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်မၤတက့ၢ်ပူၤ တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တခါ အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲဒုၣ်
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတမံမံၤ န့ၣ်လီၤ. အဒိ, နလီပရၢတဖၣ်, ပူၤတၢ်ဆဲးကျဲၤဆဲးကျိးအမံၤတဖၣ်
တၢ်ကစီၣ်ဂ့ၢ်ကျိၤအဒိတဖၣ်, တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဒီးလံာ်တြျၢၣ်တဖၣ်ခဲလၢကံအံၤ ကဲဝဲဒုၣ် [တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်](#)
သ့န့ၣ်လီၤ. နတၢ်ပီးတၢ်လီၤမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

ကွဲးလီၤနတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အမံၤစရိတဘၣ်- [တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ](#) လၢနဟံၣ်ကတီၤအီၤ, ဖဲတၢ်လီၢ်လၢနဟံၣ်အီၤအလီၢ်, မတဂၤန့ၢ်လီၤ မၤန့ၢ်အီၤသ့လဲၣ်ဒီးတၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဒီသဒါကွံာ်ပှၤဂၤလၢကမၤန့ၢ်ဘၣ်အီၤအဂီၢ် န့ၣ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ.

ယအဲၣ်ဒီးဒီသဒါကဟုၤကယာ်ကွံာ်အီၤလၢ မတဂၤအစုပူၤလဲၣ်?

လၢတၢ်ကစံးဆၢတၢ်သံကွံာ်အံၤအဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်ကယုသ့ၣ်ညါဘၣ် မတဂၤ ကွံာ်ပညိၣ်ဘၣ်နၤ (မ့တမ့ၢ်) နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ (မ့တမ့ၢ်) ခၢၣ်စးတဖု လၢဟံၣ်လီၤယာ် [တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး](#) ဆူနတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ပူၤ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ [“ဒုၣ်ဒါ”](#) တဂၤန့ၣ်လီၤ. ဒုၣ်ဒါအကါဒိၣ်တဖၣ်အဒိ မ့ၢ်ဝဲဒၣ် နသ့ၣ်ခိၣ်, နပှၤမၤသကိးတၢ်, နပှၤမၤပြၢမ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤ, နပဒိၣ်ပပှၢ်, (မ့တမ့ၢ်) ပှၤဟ့ၣ်တၢ်လၢခိၣ်ဖျါထၢၣ်ဟံၣ်ယဲၤကျိၤကျဲ န့ၣ်လီၤ.

ကွဲးလီၤနဒုၣ်ဒါစရိတဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်ဘၣ်နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် အမံၤစရိန့ၣ် တက့ၢ်. နပှၤအမံၤစရိပူၤ ပၣ်ယုာ်ဒီး ပှၤတဂၤစုာ်စုာ်, ပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိ (မ့တမ့ၢ်) ခိပနီၣ်တဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤဒီးသန့ထီၣ်သးလၢနဒုၣ်ဒါတဖၣ်မ့ၢ်မတၢ်လဲၣ်အဖီခိၣ်, လၢတၢ်အိၣ်သးတနီၤနီၤအပူၤ ပှၤမံၤစရိအံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ် တမံၤမံၤလၢနအဲၣ်ဒီးမၤဟးဂီၤကွံာ်အီၤဖဲနတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤ ဝံၤဝဲကဲဝဲအခါန့ၣ်လီၤ.

ယမ့ၢ်တမၤလၢထီၣ်ပှၤထီၣ်ဘၣ်အီၤန့ၣ်တၢ်ဟံၣ်ထွဲထီၣ်တဖၣ်ကအၢသီထဲလဲၣ်?

အိၣ်ဒီးကျဲတဖၣ်အါဘိလၢဒုၣ်ဒါတဂၤကမၤန့ၢ်ဘၣ်နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ ဒုၣ်ဒါတဂၤ ဖးကွံာ်နနီၣ်ကစၢ် တၢ်ဆဲးကျဲဆဲးကျိး ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤခိၣ်ဘၣ်ဟံၣ်ယဲၤအခါ (မ့တမ့ၢ်) အဝဲသ့ၣ်တြုၣ်သံကွံာ် (မ့တမ့ၢ်) မၤတံာ်တၢ်နတၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤသ့န့ၣ်လီၤ.

ဒုၣ်ဒါတဖၣ်အတၢ်ထီၣ်ဂံၤထီၣ်ဘၣ်အသးအံၤ လီၤဆီလီၢ်သးအါမံၤအါမ့ၢ်ဒိၣ်မး ဒိအတၢ်ကူၣ်တရံးကျိၤကျဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်ပပှၢ်ကျဲးစးဒီသဒါကွံာ် တၢ်ရၤလီၤဘၢဒိၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်ဖျါဝဲဒၣ် တၢ်ပၤကီၢ်အတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအံၤ ကမ့ၢ်တၢ်လၢ အဘၣ်တၢ်တြုၣ်သံကွံာ်အီၤန့ၣ်ညီ (မ့တမ့ၢ်) မၤစုၤလီၤဘၢဒိၣ်အိၣ်တခါန့ၣ်အကံၢ်စီသ့န့ၣ်လီၤ. လၢတခီတၢ်တခီ ပဒိၣ်ထံၣ်ကီၢ်

သဲးအပူထီဒုင်ဒါလိာ်သးတဖု ဘင်သုင်သုင် ကအဲင်ဒီးမးန့ၢ်အါထီၣ်ဘင်
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအခူသ့ၣ်ဒီးထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲ ဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၢ်လၢနတသ့ၣ်ညါထွဲအခံန့ၢ်လီၤ။

တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘါအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဘင်ထွဲဃုာ်ဒီးတၢ်နၢ်ပၢၢ်ဘင်ဃး တၢ်အၢတၢ်သီမနုၤတမံၤလၢ
ကဟံၣ်ထွဲထီၣ်သး ဖဲဒုင်ဒါတဂၤ မးန့ၢ်ဘင်နတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တမံၤမံၤအလၢပုၤခါန့ၢ်လီၤ။
လၢကသ့ၣ်ညါတၢ်အံၤအဂီၢ် နကြၢးကွၢ်ထံဆိက မိၣ် နဒုင်ဒါအ [တၢ်သ့တၢ်ဘင်](#) န့ၢ်လီၤ။ အဒိ
နလီၤတဲစိအိပနံၣ် မးန့ၢ်ဘင်နလီၤတဲစိတၢ်မးနီၣ်မးယါခဲလၢန့ၢ်လီၤ။ ပုၤန့ၢ်လီၤမးဟးဂီၤခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဂၤ
ဟးလၢကမျၢၢ် Wi-Fi ပုၤယဲၤကျိၤကျဲၤ န့ၢ်လီၤဘင်နတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိၢ်လၢ
တဘင်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အံၤသ့န့ၢ်လီၤ။ ဘင်သုင်သုင် နပဒိၣ်ပပုၢ်ကအိၣ်ဒီးအဂီၢ်ဘါလၢဆူၣ်န့ၢ်န့ၢ်လီၤ။

ကွဲးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖုၣ်လၢဘင်သုင်သုင်နဒုင်ဒါကအဲင်ဒီးမးန့ၢ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒဲလဲၣ်တက့ၢ်။

အလီၢ်အိၣ်လၢယကဘင်ဒိသဒါကဟုကယာ်အိၣ်လဲၣ်။

[တၢ်လီၤဘင်ယိၣ်](#) အံၤ အကကဲထီၣ်သးသ့ ဖဲတၢ်လဲၤ မးဘင်ဒိမးဟူးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်တမံၤ
နီၢ်ကီၢ်သ့အခါန့ၢ်လီၤ။ တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢလဲၤအသးတဆိဘင်တဆိအိၣ်ဒီးအကံၣ်အစိလၢလၢပုၤပုၤန့ၢ်လီၤ။
ဖဲနလီၤတဲစိစိာ်စုခိပနံၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘင်လၢ ကန့ၢ်လီၤမးန့ၢ်ဘင်နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ခဲလၢန့ၢ်
တၢ်လီၤဘင်ယိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ် ကတီၣ်ထီၣ်န့ၢ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအ့ထၢၣ်နဲးဖိခိၣ်
ဒိသိးအကမးဘင်ဒိနမံၤနသ့ၣ်န့ၢ်စ့ၤဝဲဒၣ်လီၤ။

မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢ တၢ်ကဘင်ဃုသ့ၣ်ညါသ့ဟံၣ်ဖးနီၤဖး တၢ်လၢအကဲထီၣ်သးသ့ဒီးတၢ်လၢ ဘင်သုင်သုင်
ကဲထီၣ်သးသ့ အဘၢၣ်စၢၤန့ၢ်လီၤ။ အဒိ, တၢ်လီၤဘင်ယိၣ်အိၣ်လၢနတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကလီၤပျီၤသ့ ဘင်ဆၣ်
တၢ်လီၤဘင်ယိၣ်အံၤလၢက ကဲထီၣ်သးန့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်မးလၢ San Francisco အပူၤ
(တၢ်လီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဟူညီၣ်ကဲထီၣ်သး) ကကဲထီၣ်အသးကီၢ်စ့ၢ်ကီၢ်လၢ Stockholm
(တၢ်လီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တဟူး) ပူၤန့ၢ်လီၤ။

တၢ်သမံသမိးကွၢ်တၢ်လီၤဘင်ယိၣ် မ့ၢ်နီၢ်ကစၢ်တၢ်မးကျိၤကျဲၤအဂီၢ်ဒီး တၢ်ကွၢ်စိအတၢ်မးကျိၤကျဲၤ
ခံမံၤခံကပၤလၢာ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ။ ပုၤအါဂၤ ထံၣ်ဘင် တၢ်ဒိဘင်မးဟူးလီၤတံၢ်လီၤဆဲး လၢတၢ်တူၢ်လိာ်အံၤတသ့
လၢအမ့ၢ်ဖျါလၢကကဲထီၣ်သးသ့ထဲလဲၣ်ဘင်ဆၣ် ခီဖျါလၢထဲဒၣ်
တၢ်ဒိဘင်မးဟူးအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢကမးအသးသ့ထီၣ်ရီၤတမံၤန့ၢ် တဖိးမံၤလိာ်သးဒီးအလုၢ်အပူၤဘင်န့ၢ်လီၤ။
လၢအဂၤ တမံၤ, ပုၤတဖုၣ် တကန့ၢ်ဃုာ်ဝဲဒၣ် တၢ်လီၤဘင်ယိၣ်အကါဒိၣ်တဖုၣ်
ခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်တထံၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ဒိဘင်မးဟူးအံၤ တမ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတမံၤဘင်အယိၣ်န့ၢ်လီၤ။

ကွဲးလီၤ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးတဖၣ် လၢနကဟံးဂ့ၢ်ဝီလၢအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး
ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အတညီၣ်န့ၢ်ကဲထီၣ်သး (မ့တမ့ၢ်) ကမၤဘၣ်ဒိတၢ်န့ၢ်စ့ၤ ((မ့တမ့ၢ်)
ထီၣ်ဒါတြီဆၢဘၣ်အီၤကီၢ်ဒိၣ်မး) န့ၣ်တက့ၢ်.

**ယကဘၣ်လဲၤခိဖျါတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲထဲလဲၣ်ဒိသိးယကကုၢ်ကျဲးစးဒိသဒါကဟုကဟံးဘၣ် တၢ်ဟံးထွဲထီၣ်ခဲလၢ
အကါဒိၣ်တဖၣ်အံၤ န့ၣ်လဲၣ်.**

တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢအလၢပုၤ လ့ၤတုၤလ့ၤတီၤန့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်.
တမ့ၢ်လၢပုၤကိးဂၤကအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အကါဒိၣ်တမံၤယီၤ, တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တမံၤယီၤ (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်မၤန့ၢ်စ့ၤကါတၢ်အိၣ်ယၢၤတမံၤယီၤတဖၣ် န့ၣ်ဘၣ်. န [တၢ်သမံထံမၤကွၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်](#)
ကပျဲၣ်လၢနကရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤ တၢ်မၤအကျိၤကျဲၤလၢဖိးမံလိာ်သးဂ့ၢ်ကတၢ်လၢနဂီၢ် ဒိသိး
နကမၤဘၣ်လိာ်ဘၣ်စး နတၢ်ဘၣ်တၢ်ညီ, တၢ်ဘူးတၢ်လဲ, ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ပီၢ်ရီၤတဂၤလၢ အဟံးဖျါထီၣ်အသး ဒ်ပုၤစူးကါတၢ်ဖိခၢၣ်စးတဂၤအသိး
လၢထံလိာ်ကီၢ်ပူၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ အတၢ်မူးတၢ်ရၢ်အံၤ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်
ကအဲၣ်ဒိးမၤန့ၢ်အါထီၣ်ဘၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် ဒိသိးကဒိသဒဲ တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးအဂ့ၢ်ဘၣ်ပးဒီး
တၢ်မူးတၢ်ရၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်စူးကါ လီၤပရၢၤခူၤသ့ၣ် အါန့ၢ်ဒီး တၢ်စူးကါဝဲ ဟံၣ်ဖိယီဖိတဂၤ လၢညီၣ်န့ၢ်ဆုၤလီၤပရၢၤ
သၣ်မံယီၤအဘိၣ်ဒိၣ်အိၣ်လၢအလီၤန့ၢ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

ကွဲးလီၤတၢ်ဟုထၢအကျဲမနုၤတဖၣ်လၢနစူးကါအီၤကသ့ၣ်လၢနဂီၢ် ဒိသိးနကမၤစၢ်လီၤစၢၤ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး
လၢအလီၤဆီန့ၣ်တက့ၢ်. မၤနီၣ်ဟံလၢ မ့ၢ်နအိၣ်ဒီး တၢ်မၤယံးထီၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီၤဒါ, တၢ်မၤယံးထီၣ်ကျဲၤလီၤဆီၤ
(မ့တမ့ၢ်) တၢ်မၤယံးထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီၤဒါ န့ၣ်တက့ၢ်.

**တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤဟံးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဂ့ၢ်ဝီ ခိဖျါ တၢ်ညီၣ်န့ၢ်စူးကါဝဲ Anchor
ဟံးဘျးစဲအတၢ်ဖိးတၢ်မၤကျိၤကျဲ**

ဟံးသ့ၣ်ဟံးသးလၢ နတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဆီတလဲကွဲးသးသ့
ဒ်နတၢ်အိၣ်သးဆီတလဲသးအသိးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီ, တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ
နတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ် မ့ၢ်ကျဲၤလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒုးအိၣ်ထီၣ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢအဒိးသန့ထီၣ်သးလၢ
နီၣ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်သးလီၤဆီဖီခိၣ်တက့ၢ် ဝံၤဒိး မၤနီၣ်ဟံလီၤ နလံာ်နီၣ်လံာ်လါအနံၤအသီလၢ
နံၤသီဆူညါအဂီၢ်တက့ၢ် တၢ်အံၤ ကဒုးသ့ၣ်နီၣ်ဘၣ်က့ၤန့ၤ လၢန
ကကွၢ်ဘၣ်ကဒါက့ၤနတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးသမံသမိးကွၢ်လီၤတံၢ်ဘၣ်က့ၤအံၤ ဒ်သိးနကသ့ၣ်ညါ ဆၢတံာ်ဘၣ်
တၢ်အံၤ မ့ၢ်အကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲဒိး လၢနတၢ်အိၣ်သးကတီၢ်အံၤအဂီၢ်ဧါန့ၣ်လီၤ။

ဝီဒီယိုတဖန်

တစ်စုလီခိန်ခိန်

လၢတၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူၣ်အဒိမိၣ်ပျီၣ်ပူၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ပီးတၢ်လီထီၣ်ရီၤတမံၤလၢ အလိၣ်ဝဲ တၢ်ဒိသဒါကဟုကယၢ်အံၤ

န့ၣ်ဒါ မ့ၢ်ပုၤတဂၤဂၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ကရၢကရိတဖုလၢ အဂ့ၢ်ကျဲးစးတၢ် ဒ်သိးကမၤဟးဂီၤခူသ့ၣ် နတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ပညိၣ် တဖန်န့ၣ်လီၤ ဒုၣ်ဒါတဖန် အိၣ်အါမံၤအါကလၢ်သ့ လၢအဒိသဒါထီၣ်သးလၢ တၢ်အိၣ်သးဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ အဒိ, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကဘၣ်ယိၣ်တၢ်ဘၣ်ဘးဒီး ပုၤမၤကမၢ်သဲးစးကွီၢ်မ့ၢ် ကကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စးတၢ်လၢ ပုၤယဲၤဖိခိၣ်ဖဲ တၢ်အိၣ်ကစဲးကစီးတၢ်အလီၢ်တတီၤ (မ့တမ့ၢ်) နတီၤဒါးသကိးဖိတဖန် န့ၣ်လီၤလၢနပုၤယဲၤစရိပူၤ ခိဖျိ တၢ်စူးကါသကိး ခိၣ်ဖျိထၢ်ပုၤယဲၤဘျးစဲ လၢကွီၢ်တဖျါၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ အါစုအါဘျီ တၢ်မၤထီၣ်ဒါတၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်နီၣ်အီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်သး သ့န့ၣ်လီၤ

တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်

ပုၤန့ၣ်လီၤမၤဟးဂီၤတဖန်တဂၤအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် (ဒ်တၢ်နၢ်ပၢ်အီၤလၢပစူးကါလၢတၢ်န့ၣ်ကျဲးအံၤအပူၤ) မ့ၢ်ဝဲ တၢ်တမံၤမံၤ လၢတၢ်မၤန့ၢ်ဘၣ်အံၤဒ် တၢ်ပညိၣ်ဃာ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ အဒိ, ထံကီၢ်တဘျီ အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဝဲကျိၤ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကဒိကန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ကတီၤလီၤတဲစိ ဖဲန့ၣ်န့ၣ်ယၢၤတဂၤ အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အိၣ်ထဲဒ်လၢ ကကွၢ်စိတၢ်လၢအဟံၣ် ပဲတြီဖိန့ၣ်လီၤ ဖဲပစဲးလၢ ပုၤန့ၣ်လီၤမၤဟးဂီၤတၢ်တဂၤအံၤ “အိၣ်ဒီး” တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တခါန့ၣ် အခိပညိၣ်တအဲၣ်ဒီးစံးဝဲဒ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ကစူးကါဝဲဒ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်န့ၣ်နီၢ်နီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ နီၢ်နီၢ်တခါ အခိပညိၣ်ကမ့ၢ်ဝဲလၢ နကြးကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ဒီးအိၣ်ကတံၢ်ကတီၤ သးလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးသ့န့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတမံၤလၢလၢ လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ကတီၤဃာ်အီၤလၢ ဒ်ကွီၢ်ထၢ်သနီၣ် န့ၣ်လီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤ ပုၤဃုာ်ဒီး လံာ်လံာ်တဖန်, တၢ်ဂီၤတဖန်, နီၣ်တံၢ်ခိတဖန်, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤတဖန်, တၢ်ကစီၣ်တဖန်, ဒီးဒ်ကွီၢ်ထၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ (မ့တမ့ၢ်) လံာ်တြျီၣ်အဂုၤဂၤတဖန်န့ၣ်လီၤ

တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး

လၢခိၣ်ဖျါထၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢပူၤ, တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးတၢ်တခါန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်သးအကါဒိၣ်တခါလၢ အမၤဟးဂီၤ ခူသ့ၣ်နတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢ နကဒိသဒါဘၣ်နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး မ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤတၢ်လၢတၢ်ပညိၣ်ပူၤ (လၢအဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အီၤခီဖျိပျၢ်န့ၣ်လီၤမၤဟးဂီၤတၢ်ဖိတဖၣ်) (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးတၢ်အံၤ ကဲထီၣ်သးသ့ လၢတၢ်တဟ်သ့ၣ်ဟ်သး အပူၤ (ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကအိးထီၣ်ဟ်နခီဖျါထၢဒိန့ၣ်ဒီးနတဒိသဒါဘၣ်အီၤဘၣ်) သ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၢ်ပျၢ်

တၢ်ဆိကမိၣ်အကျဲတဘိလၢ ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဟံထံနီၤဖးလီၤ တၢ်ဒိသဒါကဟုကယၢ် နတၢ်တၢ်ကျိၤလၢနအဲၣ်ဒီး ဒိသဒါအီၤအဂီၢ် အယိ နဆၢတံၣ်ဝဲ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအကါဒိၣ်ဖဲလဲၣ်တခါလၢ နကခိၣ်ဆၢအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးကသ့အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတမ့ၢ် တၢ်အညီလၢတၢ်ကဒိသဒါကွံာ် တၢ်ကူးတရံးအကလုာ်ခဲလၢာ် (မ့တမ့ၢ်) ဒုးဒါကိးမံၤကိးကလုာ်ဒဲးန့ၣ်ဘၣ်. အယိ, နကြၢးသးစၢ်ဆၢလၢ တၢ်အိၣ်သးဘၣ်ဃး မတၤတဖၣ်လၢကအဲၣ်ဒီးမၤန့ၣ်ဘၣ်နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၣ်လဲၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တကျိၤမၤန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ် အဲၣ်ဒီးမၤန့ၣ်ဝဲန့ၣ်လဲၣ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤန့ၣ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်လၢကျဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး- Threat လၢအကဲထီၣ်အသးသ့တဖၣ်လၢ နရဲၣ် လီၤကျဲလီၤဟ်လၢ နကဒိသဒါကဟုကယၢ်အီၤအဂီၢ်အံၤန့ၣ် တၢ်ကိးအီၤလၢ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၢ်ပျၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်သမံသမိးထံကွၢ် နတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သမံသမိးထံကွၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်

လၢခိၣ်ဖျါထၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအပူၤအံၤ, တၢ်ဟံထံနီၤဖးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အံၤ ထီၣ်ဒွးကွၢ်ဝဲဒၣ် ကျဲလၢ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး ကဲထီၣ်သး န့ၣ်ဒီးညီအကျိၤအကျဲန့ၣ်လီၤ. အယိ, နကသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ နကဘၣ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဆဲးအါ ဒ်သိးနကဒိသဒါတြီဆၢဘၣ်ကွံာ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲအိၣ်အါဘိလၢ နကဃၣ်ကွံာ်နသးလၢ တၢ်ပၤဆၢကျိၤကျဲပူၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်မၤန့ၣ်ဘၣ် နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသ့ၣ်တနီၤနီၤ တလီၤကဲဒီးပျၢ်ဂၤ တဖၣ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သမံသမိးကွၢ်ထံတၢ် လီၤဘၣ်ယိၣ် အခိပညီမ့ၢ် တၢ်ဆၢတံၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး ဖဲလဲၣ်တခါလၢ နကဘၣ်တြီဆၢကွံာ်အီၤ လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီးတၢ်ဖဲလဲၣ်တမံၤလၢတညီန့ၣ်ကဲထီၣ်သး (မ့တမ့ၢ်) မၤဘၣ်ဒိတၢ်စ့ၤဒိၣ်မး (မ့တမ့ၢ်) (တြီဆၢဘၣ်ကီၤကီၤဒိၣ်မး) လၢနကဘၣ်ဘၣ်ယိၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လဲၣ်လီၤ. ကွၢ်လၢ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၢ်ပျၢ်တကွၢ်.